

ЛЬВІВСЬКЕ СМІТТЕЗВАЛИЩЕ ЯК ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЗАГРОЗА НАСЕЛЕННЮ МІСТА І ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ

Аналізується стан, особливості та проблеми експлуатації Львівського сміттєзвалища. Обґрунтовуються можливі наслідки його подальшого використання. Окреслюються підходи до розв'язання проблеми зберігання та переробки твердих побутових відходів в Україні загалом та на Львівщині зокрема.

Анализируется состояние, особенности и проблемы эксплуатации Львовской мусоросвалки. Обосновываются возможные последствия ее дальнейшего использования. Очерчиваются подходы к решению проблемы хранения и переработки твердых бытовых отходов в Украине в целом и на Львовщине в частности.

The state, features and problems of exploitation of Lviv dump of garbage, is analyzed. Possible consequences are grounded him the subsequent use. Approaches are outlined to the solving problem of storage and processing of hard domestic wastes in Ukraine on the whole and on Lvov in particular.

Ключові слова: сміттєзвалище, проблема, еколого-економічна загроза.

Сміттєзвалища великих міст є серйозною еколого-економічною загрозою мешканцям, що проживають у зоні їх впливу. Вони забруднюють довкілля, впливаючи на здоров'я мешканців території, відвойовують безцінні землі, які могли б використовуватись з іншою метою. Вивчення особливостей експлуатації сміттєзвалищ з метою нейтралізації їх шкідливого впливу та використання як складів вторинної сировини є вкрай важливою проблемою сьогодення. Розв'язання цієї проблеми є складним технічно і організаційно, дорогим фінансово, важко передбачуваним за результатами.

На сьогодні вчені різних галузей знань намагаються дослідити стан та особливості експлуатації сміттєзвалищ і обґрунтувати заходи, спрямовані на поліпшення ситуації. Адже проблема із складуванням і переробкою сміття перманентно загострюється: щороку в країні створюється 12 тисяч несанкціонованих сміттєзвалищ, оскільки полігонів для сміття просто не вистачає (нині у нас є понад 700 сховищ твердих побутових відходів, а ще 500 потрібно збудувати) [5].

Результати вивчення наявних в Україні сміттєзвалищ та рекомендації щодо їх подальшої експлуатації представлені в Програмі поводження з твердими побутовими відходами, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 265 від 4 березня 2004 року. Разом з тим, незважаючи на наявний пласт досліджень, розроблені конкретні заходи і рекомендації не виконуються з тих чи інших причин. В результаті не тільки страждає населення від негативних впливів згаданих екологічно небезпечних об'єктів, але й постійно виникає потреба в нових дослідженнях стану сміттєзвалищ та особливостей їх впливу, оскільки самі об'єкти збільшуються в розмірах, а їх вплив трансформується, посилюється, модифікується. Це надзвичайно актуалізує тему цієї статті.

Зазначимо, що Львівське сміттєзвалище та його вплив на життєдіяльність

населення міста Львова вивчалось екологами В.Кучерявим, І.Волошиним, С.Кукурудзою, М.Назаруком, В.Лясковською, архітекторами Ю.Криворучком, В.Дубиною, П.Крупую, економістами Л.Шевчук та ін. Водночас, на сьогодні Львівська область не в змозі сама справитися з проблемами, пов'язаними із експлуатацією цього сміттєзвалища. Тому їх вивчення залишається актуальним, потрібним і дуже важливим завданням стратегічного значення.

Метою статті є всебічна характеристика Львівського сміттєзвалища, аналіз його негативного екологічного впливу на життєдіяльність населення великого міста та визначення економічних затрат, необхідних для поліпшення ситуації.

Згідно з даними Програми поводження з твердими побутовими відходами, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України №265 від 4 березня 2004 року, в Україні на 130 тис. га території розташовані сміттєзвалища, на яких зберігається 35 мільярдів тонн твердих відходів, причому лише 3% з них підлягають утилізації або переробці.

Зазначимо, що в Україні часто поняття «сміттєзвалище» ототожнюють з поняттям «полігон твердих відходів». Таке ототожнення відбувається з двох причин. По-перше, мають місце неточності у визначеннях, що містяться у нормативних документах. Так, згідно з Правилами з технічної експлуатації полігонів твердих побутових відходів, що затверджені Наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України 05.04.2007 №121, полігон твердих побутових відходів (ТПВ) – це інженерна споруда, яка призначена для захоронення твердих побутових відходів і повинна запобігати негативному впливу на навколишнє природне середовище і відповідати санітарно-епідеміологічним і екологічним нормам [3]. У цьому ж документі говориться, що захоронення твердих побутових відходів – це остаточне розміщення відходів при їх видаленні у спеціально відведених місцях (полігонах) таким чином, щоб довгостроковий шкідливий вплив твердих побутових відходів на навколишнє середовище та здоров'я людини не перевищував установлених нормативів. Отже, другим положенням визнається, що полігон – це просто «спеціально відведене місце» для сміття. По-друге, оскільки в Україні жоден полігон не забезпечує того, щоб «довгостроковий шкідливий вплив твердих побутових відходів на навколишнє середовище та здоров'я людини не перевищував установлених нормативів» (більшість існуючих полігонів уже вичерпали свій ресурс, майже на всіх полігонах відсутні системи фільтрації, що істотно збільшує небезпеку їх впливу на довкілля загалом і на людину зокрема), то очевидно, що в Україні ми маємо справу зазвичай із спеціально відведеними місцями, куди скидається сміття, тобто із сміттєзвалищами, що є підтвердженням правомірності ототожнення в сучасних публікаціях двох понять «сміттєзвалище» і «полігон твердих побутових відходів».

Наголосимо, що складність проблеми, яка розглядається нами у цій статті та має вивчатися як пріоритетна важлива проблема сучасності, вимагає чіткості і

ясності, насамперед, у понятійно-термінологічному апараті. Вкрай важливо розмежувати поняття «сміттєзвалище» і «полігон твердих побутових відходів», згідно з їх сутністю, здійснити повну характеристику всіх полігонів твердих побутових відходів за класифікацією, за рівнем обладнання, ступенем негативного впливу на довкілля та сміттєзвалищ за конкретним ознаками, що характеризують їх.

При цьому вкрай важливо серйозно віднестися до створення в Україні високорозвиненого виду діяльності – переробки сміття. В розвинених країнах це питання частково вирішине. В Україні та в Росії воно тільки ставиться на порядок денний. Наприклад, у Росії найбільшими зі сміттєзвалищ, яких є «Кучино» (Московська область), «Софрони» (Перм), «Широкоречная» (Свердловська область), міські полігони (Челябінськ, Томськ). На цих об'єктах концентрується понад 10 млн. тонн відходів.

В Україні одним із екологічно найнебезпечніших об'єктів, що є реальною екологічною загрозою здоров'ю населення, є Львівське сміттєзвалище, яке розташоване у безпосередній близькості від цього великого міста недалеко від села Грибовичі, у зв'язку з чим його називають ще Грибовицьким сміттєзвалищем. Згідно з офіційними даними, це звалище є найбільшим в Україні. Воно є також одним із найбільших серед сміттєзвалищ інших країн світу. Львівське сміттєзвалище часто порівнюють із нещодавно закритим Нью-Йоркським сміттєзвалищем: якщо на Львівському сміттєзвалищі гори сміття досягають 55-65 м, то у Нью-Йоркську вони досягали висоти 70 метрів [5].

Львівське сміттєзвалище, яке функціонує з 1959 року і є власністю Львівської міської Ради, давно вичерпало свій ресурс і строк експлуатації.

За період функціонування Львівського сміттєзвалища в його межах було накопичено близько 50 млн. кубічних метрів сміття. Сміттєзвалище експлуатується львівським комунальним підприємством ЛКП «Збиранка», яке захоронює тверді побутові відходи, що надходять зі Львова і населених пунктів Городоцького, Кам'яно-Бузького, Жовківського, Пустомитівського, Миколаївського і Яворівського районів. У 2009 році на Львівське сміттєзвалище було завезено 1661 тис. метрів кубічних сміття, у тому числі 1100 тис. метрів кубічних від комунальних підприємств Львова, 561 тис. метрів кубічних – інших населених пунктів. Звалище є власністю міської ради [1].

Згідно з Постановою Львівської міської Ради, воно мало бути закрите ще до 2006 року, але й зараз використовується.

Очевидно, насправді закрити цей об'єкт ніхто не збирався. Адже у 2004-2006 рр. за участі представників Львівської ОДА, Львівської міської ради, Жовківської РА, Грибовицької та Малехівської сільських рад відбулася низка нарад, метою яких було розроблення Комплексних заходів, котрі були затверджені рішенням Львівської обласної ради від 04.07.2006р. №49 [1].

Згідно з ними, передбачалося побудувати бетонний майданчик для розвантаження твердих побутових відходів, облаштувати бетонні рівчаки та

спеціальну ємність для відводу й перехоплення інфільтрату, провести державну екологічну експертизу, оскільки бракувало коштів як у КМП "Збиранка", так і в міській ради [4].

На жаль, ці заходи залишилися нереалізованими через нестачу фінансових ресурсів. В результаті загострилися проблеми, пов'язані із функціонуванням цього звалища, зростає загроза пожеж, які періодично виникають на його території внаслідок високих температур, що встановлюються при перегниванні органічних відходів і спричиняють горіння. В результаті Львівська обласна рада визнала Львівське сміттєзвалище і прилеглі до нього території зоною надзвичайної ситуації [2].

Не можна не погодитися з Г.Скибньовською в тому плані, що за нехтування розв'язання проблем Львівського сміттєзвалища наші нащадки заплатять здоров'ям [4]. Заклики громадськості, публікації науковців, виступи журналістів привернули увагу до проблем Львівського сміттєзвалища. Згідно з повідомленням прес-служби Львівської міської ради, остання оголосила тендер на дослідження впливу твердих побутових відходів на забруднення ґрунтових вод на прилеглих до сміттєзвалища територіях та розпочала торги на проведення екологічної експертизи впливу полігону на ґрунтові води.

У міському бюджеті на дослідження та на екологічну експертизу закладено 385 тис. гривень. Вона має бути завершена до кінця жовтня. На розв'язання інших проблем у міському бюджеті Львова на 2010 рік закладено більше 3,5 млн. гривень, у тому числі на будівництво водопостачання у Малехові - 1096 тис. гривень, у Грибовичах - 1200 тис. грн. у Грибовичах, на ремонт доріг - 780 тис. грн., на вуличне освітлення - 420 тис. грн. На оздоровлення дітей Грибовицької та Малехівської сільських рад виділено 200 тис. гривень. У 2009 році на водопостачання сіл навколо сміттєзвалища та на оздоровчі путівки з міського бюджету було затрачено 3,8 млн. грн. [1].

Безумовно, виділених коштів надто мало, щоб поліпшити ситуацію. Санітарно-екологічна станція та державна екологічна інспекція мають повне право закрити Львівське сміттєзвалище, але не можуть цього зробити, бо територія для нового полігону так і не вибрана, хоча, згідно з обласною програмою поводження з твердими побутовими відходами, заплановано збудувати на Львівщині 10 регіональних полігонів твердих побутових відходів. На жаль, на сьогодні відсутні вітчизняні типові екологічно безпечні проекти будівництва нових полігонів, які б можна було використати при організації нового полігону зберігання побутових відходів на території Львівської області для обслуговування міста Львова.

Враховуючи ситуацію на Львівському сміттєзвалищі, можна зробити висновок: надалі не можна відкладати будівництво для Львова нового полігону твердих відходів, який би відповідав європейським стандартам. Можливо, варто ставити питання про будівництво сміттєпереробного заводу. Ця проблема є настільки важлива, що вимагає розробки спеціального проекту з

метою її розв'язання. Крім того, вона засвідчує, що важливо привернути увагу владних структур, бізнесменів до створення нового виду економічної діяльності – переробки сміття, яка б була вигідною галуззю господарства в Україні. Науковці мали б обґрунтувати масштаби і особливості її розвитку. При цьому, перспективні дослідження мають розвинути теоретичні положення та розвинути наукову мову для адекватного відображення проблем, пов'язаних із зберіганням та переробкою твердих побутових відходів. Від вирішення зазначених завдань залежить індивідуальне й суспільне здоров'я, а отже, майбутнє народу України.

Список використаних джерел:

1. Вплив Грибовицького сміттєзвалища на ґрунтові води дослідить переможець тендера // Щоденний Львів. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daily.lviv.ua/index.php?newsid=27332>
2. Із Львівського сміттєзвалища фільтрат скидається у річку // Комітет екологічного порятунку України. 25.03.2010. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.greenparty.ua/news/news_22424.html
3. Правила з технічної експлуатації полігонів твердих побутових відходів / Затверджені Наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України 05.04.2007 №121. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0121667-07>
4. Скибньовська Г. Сміттєзвалища по-нашому // Поступ. 31 липня 2003 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://postup.brama.com/usual.php?what=12384>
5. Усе має кудись подітися / За матеріалами Програми поводження з твердими побутовими відходами, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України № 265 від 4 березня 2004 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1052/>